

KULTUR- POLITISKT PROGRAM 2012-2014

Kalix
Fritids- och Kultur-
nämnd

Antaget av kommunfullmäktige 2012-06-11 § 104

Avsiktsförklaring

Detta kulturpolitiska program skall slå fast kulturens roll i Kalix kommun, samt vilka förutsättningar som är nödvändiga för att stimulera och utveckla kulturlivet och den kreativa sektorn under de kommande åren.

Programmets syfte är att säkra kulturell kvalitet och bredd i Kalix kommun, med tydlig prioritering på barn och ungdomar, samt minst likvärdighet i kulturutbudet. Vi skall ha ett stimulerande kulturutbud som är tillgängligt för alla och som bidrar till att utveckla individ och samhälle på demokratisk grund.

Grundvärdering

En kreativ, spännande och utvecklande fritid bidrar till ett gott liv och en god folkhälsa, till inspiration och förutsättningar att välja levnadsvanor och bostadsort i livets alla skeenden. Den bidrar också starkt till Kalix kommuns attraktionskraft.

Fritid- och kulturnämndens verksamhet ger Kalixborna glädje, njutning, insikt och inflytande, möjligheter som bidrar till ett rikare liv. Vi arbetar utifrån ett humanistiskt synsätt som bygger på en tro på människan och hennes möjligheter till utveckling, påverkan, delaktighet, förändring och val av levnadsvanor. Vår demokrati vilar på alla människors lika värde samt individens frihet och integritet. Ett öppet och demokratiskt samhälle främjas av ett rikt och mångsidigt kultur- och fritidsliv.

Den enskilda människan ska få det stöd och den stimulans hon behöver för att växa och utvecklas till en trygg och harmonisk människa, som uppfattar sitt ansvar och sin roll i det gemensamma samhällsbyggandet. Sverige är ett mångkulturellt land. Vi ser olikheterna som en rikedom och tar allas erfarenheter och förhoppningar på allvar. Vi skall ta tillvara den mångfald som finns inom kulturlivet, vad gäller kön, ålder, etnicitet och funktionalitet, samt att skapa förutsättningar som gör det möjligt för alla röster att höras. Ideella krafter ska engageras i det gemensamma samhällsbygget.

Attraktiv kommun

En välutvecklad fritids- och kultursektor ger kommunen ett gott anseende och karaktär. Fritid och kultur är av avgörande betydelse för att bibehålla och utveckla Kalix kommun som en ort attraktiv för boende, näringsliv, handel och turism och därmed också en viktig tillväxtfaktor.

Fritid- och kulturnämnden arbetar med att skapa miljöer som stimulerar till kreativt nytänkande där nya mötesplatser eller nätverk kan skapas, mötesplatser där också generationer kan mötas och därigenom möjligheter för en aktiv idé och samhällsdebatt.

Kulturen är också viktig för att besöksnäringen skall kunna locka till sig nya besökare och för att tidigare besökare skall återkomma. Vi har ett stort antal aktiva föreningar som bedriver en omfattande verksamhet för barn och ungdomar, som är en prioriterad grupp inom kulturområdet. Studieförbundens folkbildande roll och deras skapande av nya samarbeten och arenor ska uppmuntras. Verksamheterna skall vara långsiktigt hållbara samt med säkerställd kompetens och hög kvalitet.

Fritid- och kulturnämnden skapar förutsättningar för och skall vara drivande för en fortsatt utveckling av det lokala kulturlivet.

Barn och unga

Kalix kommun ska särskilt prioritera barns och ungas tillgång till kultur, en prioritering som tydligt ska framgå.

Kultur och estetiska uttryck betyder mycket för att stärka barns personliga utveckling. Ord, rörelse, form och musik är verktyg för barnet i dess språkliga och psykosociala utveckling.

Vi skall ta tillvara barns och ungdomars engagemang och kreativitet, stödja deras behov av skapande och ge dem förutsättningar till inflytande i frågor som berör dem.

Barn och ungdomar behöver ha möjlighet och tillgång till kvalitativt god undervisning inom musik, dans, teater, konst, film och nya medier.

Fritid- och kulturnämnden ska uppmuntra en utveckling av befintliga utbildningar och etablering av nya utbildningar inom kulturområdet.

Kulturarvet

All utveckling och förnyelse har sin utgångspunkt i det förflutna. Vi måste ha en kulturell identitet i en globaliserad värld. Fritid- och kulturnämnden skall arbeta för att alla skall ha en identitet och förstå de historiska sambanden som lett fram till dagens samhälle. Kulturarvet är en viktig del av våra ungdomars skapande av identitet och samhörighet. Genom en gemensam grundsyn och förståelse för vårt kulturarv motverkas främlingsfientlighet och rasism. Vår del av Sverige har en unik historia som vi kan se spår av i dagens Kalix kommuns natur, arkitektur, språk och sedvänjor. Nyligen genomförda arkeologiska utgrävningar i kommunen har visat mycket intressanta fynd. Fritid- och kulturnämnden skall i samverkan arbeta för god byggnadskultur och samhällsplanering som är förankrad hos kommunmedborgarna. Den kulturella dimensionen i samhällsplaneringen (s.k Cultural planning) behöver stärkas. Kultur som yrke och näring ”den kreativa sektorn” framhålls idag som en viktig motor för tillväxt. Fritid- och kulturnämnden skall också medverka till att levandegöra och utveckla kulturarvet och verksamheter kring detta. Vi ser också stora möjligheter till kulturturism i vår kommun. Kalix kommun har en varierande och rik kulturhistoria att erbjuda. Fattenborg, Vassholmen, Englundsgården, bildarkivet, museiverksamheten i hela kommunen, Kalix älv och vår skärgård är några exempel på detta och som skall vara tillgängliga för både medborgare och besökare. Vår samverkan med Norrbottens museum bör stärkas.

Folkmål är nyckeln till förståelse av vår kultur.

”Ända sedan man bröt första marken i våra bygder för närmare tusen år sedan har vi talat det folkmål som vi ofta kallar kalixmål, vårt bygdemål, landsmål, allmogemål, eller vad man än vill kalla det. För hundra år sedan talade alla invånare i Kalix kommun helt självklart detta vårt eget gemensamma språk, men samtidigt började det höjas röster om att vårt sätt att prata inte var välkommet i det moderna samhället. Den statliga folkskolan gick ut på att lära alla tala Svenska, och då man felaktigt trodde att barn fick svårare i skolan om de talade ett annat språk än den skrivna svenskan, så informerade lärarna alla föräldrar att de måste tala svenska med sina barn. Som en blixst från en klar himmel skapades en generation kalixbor som inte kunde sitt eget språk. De flesta vuxna talade dock sitt modersmål sinsemellan, och med alla andra invånare i regionen. Det var endast i skolan, till kommunens, länsstyrelsens eller statens representanter och till inflyttade från andra delar av landet som man talade Svenska.

Propagandan för att alla skulle tala Svenska utgick från skolorna och tätorterna i kommunen. Vi skulle ”försvenskas”. Kalixmålet kallades ”bondska”, det språk som bönder och andra ”outbildade på landsbygden” talade. De som ville hänga med sin tid borde tala riksspråk, som ansågs som rättare och finare än det ”fula

Bondmålet”. På 1920-talet och framöver talade därför alla föräldrar som köpte ovanstående propaganda sin bästa skolsvenska med sina barn, i en allt stigande grad, och vid 1960-talet talade näst intill alla föräldrar enbart Svenska. Många fnös åt de som talade folkmål, och låtsades t.o.m att de inte ens förstod det. Man skämdes för sitt eget språk och ursprung helt enkelt, och att kunna tala folkmålets sågs som helt meningslös kunskap, då det väntades försvinna så fort pensionärerna gått ur tiden. I slutet av 1900-talet hade många t.o.m glömt bort att kalixborna haft ett eget modersmål gemensamt.

Att tala sitt regionala folkmål är...den enda vägen till att förstå hur man tänkte och uttryckte sig förr, vilket även är nyckeln till framtiden.

Alla som uttrycker sig med regionens talesätt och ordförråd stärker den lokala anknytningen.”

Sedan i juni 2010 undervisas det i Kalixmål på internet www.thekalixlanguage.org

Sten Rönnberg
Professor emeritus

Välbefinnande (Folkhälsa)

Människans fria tid har förändrats från vila och rekreation till att idag handla om livsstil och identitetsupplevelser.

Kulturen har stor betydelse för en människas utveckling.

Kultur handlar inte bara om att ta del av litteratur, konst, hantverk, musik, teater, film, dans och språk, utan också möjligheterna till mångfald och att själv få vara med och aktivt utöva, skapa kultur. Det är en källa till nytänkande och självtillit. Det ger upplevelser och erfarenheter som gör livet bättre och rikare. Kulturarvet är en viktig del för våra ungdomars skapande av identitet och samhörighet. Kopplingen mellan kultur och hälsa är vedertagen.

Fritid- och kulturnämndens verksamhet ger Kalixborna möjlighet att utveckla vanor som bidrar till ett ökat välbefinnande

